

SZÖVEGTAN ÉS TANULÁS

tantárgy neve: Szövegtan és tanulás	kreditszáma: 3												
a tanóra típusa ¹ (ea. / <u>szem.</u> / gyak. / konz.) és (heti) óraszám: 2													
<p>számonkérés módja (koll. / gyj. / egyéb²): A kurzus során a saját élményű tanulási módszert alkalmazzuk. Alapkövetelmény a rendszeres megjelenés és az aktív tevékenység a tanórai és a tanórán kívüli tanulási folyamatban. Az órákon elsajátított tudás alkalmazási szintjét a hetenként beadott házi feladatok ellenőrzésével mérjük. A félév során opcionálisan 8 házi feladatot kell elkészíteni a hallgatónak a témakörökhöz kapcsolódóan. Ezeket a tantárgyat oktató hetente ellenőrzi, pontokkal értékeli.</p> <p>A házi feladatokkal maximálisan elérhető összpontszám: 24 pont A tanórai hozzászólások értékelése pluszpontokkal történik: 24 pont.</p> <p>A két részből elért összpontszám átlaga alapján:</p> <p>48-38 pont jeles 37-34 pont jó 33-29 pont közepes 28-25 pont elégséges 24- pont elégtelen</p> <p>Amennyiben a hallgató nem gyűjtött annyi pontot, hogy az oktató által megajánlott jegyet elfogadja, a kurzus utolsó előtti órájára leadandó mini portfólióban a dokumentumokkal és az azokhoz csatolt reflexiókkal a hallgatónak igazolnia kell, hogy képes a szövegértési képesség fejlesztéséhez szükséges követelményeket a gyakorlatban is alkalmazni.</p> <p>A miniportfólió értékelési szempontjai:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th style="width: 25%;">Kritériumok</th> <th style="width: 25%;">Kitűnő (3 pont)</th> <th style="width: 25%;">Jó (2 pont)</th> <th style="width: 25%;">Nem kielégítő (1 pont)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Világosság</td> <td>Egyértelműen látható, hogy a hallgató a képzés tananyagát megértette.</td> <td>A hallgató a képzés tananyagát csak részben értette meg.</td> <td>A hallgató kurzus tananyagát nem értette meg.</td> </tr> <tr> <td>Gondolati mélység</td> <td>A hallgató képes az elsajátított szaktárgyi tudást a gyakorlatban alkalmazni. Gondolkodása, érvelése a megszerzett tudást tükrözi.</td> <td>A hallgató részben képes az elsajátított szaktárgyi tudást a gyakorlatban alkalmazni. Gondolkodásában, érvelésében csak részben jelennek meg a megszerzett tudás elemei.</td> <td>A gyakorlati alkalmazás során nem követhető nyomon az elsajátított tananyag tartalom. Gondolkodásában, érvelésében nem jelennek meg a megszerzett tudás elemei.</td> </tr> </tbody> </table>		Kritériumok	Kitűnő (3 pont)	Jó (2 pont)	Nem kielégítő (1 pont)	Világosság	Egyértelműen látható, hogy a hallgató a képzés tananyagát megértette.	A hallgató a képzés tananyagát csak részben értette meg.	A hallgató kurzus tananyagát nem értette meg.	Gondolati mélység	A hallgató képes az elsajátított szaktárgyi tudást a gyakorlatban alkalmazni. Gondolkodása, érvelése a megszerzett tudást tükrözi.	A hallgató részben képes az elsajátított szaktárgyi tudást a gyakorlatban alkalmazni. Gondolkodásában, érvelésében csak részben jelennek meg a megszerzett tudás elemei.	A gyakorlati alkalmazás során nem követhető nyomon az elsajátított tananyag tartalom. Gondolkodásában, érvelésében nem jelennek meg a megszerzett tudás elemei.
Kritériumok	Kitűnő (3 pont)	Jó (2 pont)	Nem kielégítő (1 pont)										
Világosság	Egyértelműen látható, hogy a hallgató a képzés tananyagát megértette.	A hallgató a képzés tananyagát csak részben értette meg.	A hallgató kurzus tananyagát nem értette meg.										
Gondolati mélység	A hallgató képes az elsajátított szaktárgyi tudást a gyakorlatban alkalmazni. Gondolkodása, érvelése a megszerzett tudást tükrözi.	A hallgató részben képes az elsajátított szaktárgyi tudást a gyakorlatban alkalmazni. Gondolkodásában, érvelésében csak részben jelennek meg a megszerzett tudás elemei.	A gyakorlati alkalmazás során nem követhető nyomon az elsajátított tananyag tartalom. Gondolkodásában, érvelésében nem jelennek meg a megszerzett tudás elemei.										

¹ Nftv. 108. § 37. *tanóra*: a tantervben meghatározott tanulmányi követelmények teljesítéséhez az oktató személyes közreműködését igénylő foglalkozás (előadás, szeminárium, gyakorlat, konzultáció), amelynek időtartama legalább negyvenöt, legfeljebb hatvan perc

² pl. évközi beszámoló

Koherencia	A cél és a téma mindvégig világosan a középpontban van, evidens. Minden rész az egészet szolgálja, nincsenek felesleges részek.	A célt megjelölte a hallgató, a téma világos, de vannak felesleges, nem a portfólióba illő részek.	A cél nem világos, a téma vagy nem derül ki, vagy túl széles, az egyes anyagok nem állnak össze egységgé.
Változatosság	A hallgató a tevékenységekhez a módszerek és eszközök széles skáláját alkalmazta.	A hallgató a tevékenységekhez megfelelő módszereket és eszközöket alkalmazott.	A hallgató kevés tevékenységet jelölt meg. A módszerek egysíkúak, az eszközhasználat nem indokolt.
Forma	Rendezett, jól szerkesztett, megfelel a formai követelményeknek, nincsenek helyesírási és gépelési hibák.	Nagyjából rendezett, vannak benne gépelési, helyesírási hibák, a formátum kissé zavaros.	A munka rendezetlen, a gépelési, helyesírási hibák zavarják a megértést, a formátum zavaros.

15-13 pont	jeles
12-10 pont	jó
9- 8 pont	közepes
7- 6 pont	elégséges
5- 0 pont	elégtelen

tantárgy tantervi helye (hányadik félév, vagy más időszak): 8. félév

előtanulmányi feltételek (ha vannak): -----

tantárgyleírás: az elsajátítandó ismeretanyag és a kialakítandó kompetenciák tömör, ugyanakkor informáló leírása

A tantárgy célja: a magyar szakos pedagógusjelöltek felkészítése a felső tagozatos tanulók (a 13-14 évesek) szövegértési képességének fejlesztésére kognitív, funkcionális, pragmatikai keretben, interdiszciplináris megközelítésben.

Főbb tematikai csomópontok

- A nyelvről szóló ismeretek és a nyelvhasználati tudás veszélyes kettőssége a szövegtanban
- Életkori sajátosságok
- Metakogníció a fejlesztési folyamatban
- Kognitív, funkcionális, pragmatikai nyelvészeti keret
- A szövegértés mint koncepcióvezérelt folyamat
- A szöveg ismérvei, szövegtípusok, szövegfajták, forma
- A szöveg használatközpontú fogalma
- Szövegértési műveletek: információ-visszakeresés, kapcsolatok, összefüggések felismerése, értelmezés, szövegek összehasonlítása
- A szövegek összehasonlítása gondolkodási művelet szerepe a megértés folyamatában
- Szövegtipológia
- A szövegfeldolgozási stratégiák általános sémáinak alkalmazása különböző típusú szövegeken.

Az általános iskolai magyartanári KKK vonatkozó részei
A magyartanár legyen képes

- a tanulói személyiség sokoldalú fejlesztésére a szövegértés fejlesztésének folyamatában
- a tudás tantervi, műveltségterületi összefüggésekbe ágyazására; képes elősegíteni a tanulók tudományos fogalmainak, fogalomrendszerének fejlődését; képes megismertetni a tudományterület szemléletmódját, értékeit és kutatási eljárásait; képes az elsajátított tudás alkalmazásához szükséges készségek kialakítására a tanulóknál
- magát szakszerűen kifejezni, szóban és írásban, valamint szaktárgyi, szakmódszertani kompetenciáit adaptív és kreatív módon alkalmazni az anyanyelvi, illetve az irodalmi nevelés folyamatában az anyanyelvi, illetve az irodalmi nevelés folyamatában
- a pedagógiai munka átfogó és részletekbe menő, a feltételek árnyalt elemzésén alapuló megtervezésére; a tapasztalatok reflektív módon történő elemzésére és értékelésére
- a hatékony tanulási környezet kialakítására, a tanulási folyamat iskolai, illetve iskolán kívüli összetevőinek szoros összehangolására, az anyanyelvi és az irodalmi nevelés különféle eljárásainak, eszközeinek hatékony, kreatív és integrált alkalmazására.
- az olvasóvá nevelésre
- a tanulók olvasási készségeinek és műértő képességének folyamatos fejlesztésére, a tanulók önálló olvasói tevékenységeinek támogatására a tanulók fejlődési folyamatainak, tanulmányi teljesítményeinek és személyiségfejlődésének értékelésére; különböző értékelési formák, eszközök használatára; az értékelés eredményeinek hatékony alkalmazására; az önértékelés fejlesztésére. Ismeri az anyanyelvi és irodalmi kompetenciák mérésével, értékelésével kapcsolatos eljárásokat, a központi mérések eredményeit, tanulságait
- a munkáját segítő szakirodalom folyamatos követésére, önálló ismeretszerzésre, a személyes tapasztalatok tudományos keretekbe integrálására, a neveléstudományi kutatások fontosabb módszereinek, elemzési eljárásainak alkalmazására, saját munkájának tudományosan megalapozott eszközöket használó értékelésére.

A magyartanár ismeri és tudja alkalmazni

- a korszerű beszéd- és beszédértés-fejlesztés, a folyamatelví olvasás- és írástanítás egyéni, valamint csoportos módszertani eljárásait.
- az anyanyelvi és irodalmi nevelésben az egyéni, illetve a közösségi motiválási technikákat, a tanulói kommunikációt támogató eszközöket, a visszacsatolási mechanizmusokat
- a modern információfeldolgozási stratégiákat, technikákat az anyanyelvi és irodalmi ismeretbővítés folyamatában

A magyartanár rendelkezik

- a magyar nyelv és irodalom tanításához szükséges korszerű nyelv- és irodalomtudományi, társtudományi, valamint anyanyelv- és irodalompedagógiai ismeretekkel.
- az egyéni, a közösségi sajátosságokhoz igazodó, a megértő műélvezetet, valamint a közösségi interpretációt, a szóbeli és az írásbeli nyelvi fejlesztést, az anyanyelvi, illetve irodalmi ismeretbővítést támogató szakmódszertani felkészültséggel.

A magyartanár legyen elkötelezett

- az igényes tanári munka, a folyamatos önfigyelés és önfejlesztés iránt
- a tanulók anyanyelvi kompetenciáinak egyéni fejlesztésére.

A tantárggyal kialakítandó konkrét tanulási eredmények:

Tudás	Képesség	Attitűd	Autonómia-felelősség
Ismeri a szövegértés fogalmát, társadalmi és alkalmazási aspektusát	Épít az alkalmazási dimenzióra a szövegértési képességfejlesztési folyamat során	Törekszik arra, hogy a szövegértési képesség fejlesztését tantárgyközi kompetenciának tekintse	Elkötelezett a tanulók szövegértési kompetenciáinak egyéni fejlesztési módszerei iránt
Tisztában van a szövegértési	Meg tudja fogalmazni saját szövegértési	Kritikusan szemléli saját	Felelősséget vállal saját szövegértési stratégiáinak

képességmérések tartalmi kereteivel az általános olvasási stratégiákkal és szövegelemzési eljárásokkal.	stratégiáit, szövegelemzési eljárásait	szövegértelmezési stratégiájának elemeit.	monitorizálásáért
Ismeri a meta-kogníció, metanyelvi tudás fogalmát	Elemzi saját szövegértési folyamatát	Érdeklődik a kognitív szemléletű olvasási folyamat részterületei iránt	Ónállóan képes a témával kapcsolatos szakszövegek megértésére
Tudja azonosítani a szövegismérveket	Képes a szövegismérvek felismertetésére, gyakorlati alkalmazására, alkalmaztatására	Elfogadja azt a szemléletet, amely szerint a metakognícióra alapozott egyéni olvasási stratégiák kialakítása jelen keretben szövegnyelvészeti elemek segítségével történik	Felelősen vállalja, hogy a szövegértési képesség fejlesztésének speciális módszereit alkalmazza a fejlesztés folyamatában.
Felismeri a szövegek nyelvi meghatározottságának elemeit	Képes a nyelvről szóló tudás és a nyelvhasználati ismeretek elkülönítésére	Figyelembe veszi, hogy a nyelvről szóló ismeretek és a nyelvhasználati tudás egymást erősítő elemek a fejlesztésben	A fejlesztési folyamatban biztosítja azoknak az eszközöknek, módszereknek a használatát, amelyek az ismereteket élményközpontú megközelítésben kínálják a tanulók számára.
Ismeri a szövegértési műveleteket	Képes a szövegértési műveletek elkülönítésére	Elfogadja, hogy a szövegértési műveletek a fejlesztési folyamat eszközeiként szolgálnak	Ónállóan alkot a műveleteknek megfelelő feladatokat.
Tisztában van a 13-14 éves tanulók életkori sajátosságaival	Épít a fejlesztési folyamatban az absztrakt fogalmi gondolkodás elemeire	Szem előtt tartja a fejlesztési folyamatban a 13-14 éves tanulók életkori sajátosságaiból adódó speciális elvárásokat	Ónállóan felméri a tanulók tudását a fejlesztési folyamat elején és a végén, és meghatározza a lehetséges egyéni fejlesztési irányokat.
Ismeri az élménykínáló, ismeretközlő, adatközlő szövegek sajátosságait	Össze tudja hasonlítani a különböző szövegtípusokat formai és tartalmi szempontból	Érdeklődik a szövegtípológiai kutatások új eredményei iránt	A tanultak alapján önállóan választ különböző típusú szövegeket.

a **3-5** legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (hallgató, cím, kiadás adatai, oldalak, ISBN)

Kötelező irodalom:

1. Csépe Valéria (2012). Az olvasás rendszere, fejlődése és modelljei. In: Pléh Csaba – Lukács Ágnes (szerk.): *Pszicholingvisztika* (pp. 339–370). Budapest: Akadémiai Kiadó. ISBN: 9789630594998
http://real.mtak.hu/14443/1/7_Csepe_Az_olvasas_rendszere_fejlolese_es_modelljei.pdf
2. Ostorics László, Szalay Balázs, Szepesi Ildikó & Vadász Csaba (2016). *PISA2015 Összefoglaló jelentés* Oktatási Hivatal, Budapest
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/PISA2015_osszefoglalo_jelentes.pdf [2017.12.20.]
3. Zs. Sejtes Györgyi (2017). A szövegértési képességfejlesztés alternatív megközelítési lehetősége „top down” keretben mintafeladatokkal. In: Karlovicz János Tibor (szerk.): *Válogatott tanulmányok a pedagógiai elmélet és szakmódszertanok köréből*. (pp.314-320). Komárno: International Research Institute. ISBN 978-80-89691-40-1

Ajánlott irodalom:

1. D. Molnár Éva, Molnár Edit Katalin & Józsa Krisztián (2012). Az olvasásvizsgálatok eredményei. In: Csapó Benő (szerk.): *Mérlegen a magyar iskola* (pp.17–82.). Nemzeti Tankönyvkiadó: Budapest. ISBN 978-963-19-7233-7
2. Zs. Sejtes Györgyi (2015). Szövegelünk? Szövegeljünk! A szöveg fogalma a pedagógiai alkalmazás tükrében. In: Torgyik Judit (szerk.): *Százarcú pedagógia* (pp. 3–10). Komárno: International Research Institute. ISBN 978-80-89691-17-3.

Tantárgyfelelős: Schirm Anita PhD, egyetemi adjunktus

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k), ha vannak: Zs. Sejtes Györgyi kutatótanár, egyetemi tanársegéd

- The dangerous duality of language knowledge and language use in textual science
- Age characteristics
- Metacognition in the development process
- Cognitive, functional, pragmatic linguistic framework
- Reading comprehension as a concept driven process
- Text attributes, text types, text types, form
- The use-oriented concept of the text
- Text comprehension operations: retrieving information, recognizing relationships, relationships, interpreting, comparing texts
- The role of comparison of texts in the process of understanding
- Text typology
- Apply generic word processing strategies to different types of text.